

Ingvald, Joseph og Paukeslaget

Les artikkelen.

Hva var "Operation Paukenschlag"?

Hvorfor ble bortimot 500 skip senket og rundt 5000 sjøfolk mistet livet?

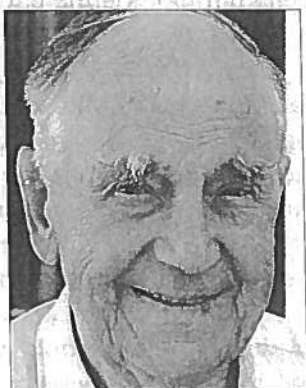
10. mars 1942 oppdaget mannskapet på "Hvoslef" at de var kommet inn i et område med ubåter. Hva var det de så?

Beskriv redningsvestene og gummidraktene de hadde til disposisjon.

Ingvald skriver i dagboken sin om forliset. (Du skriver i jeg-form)

Hva skjedde på "Camp Norway"?

Ingvald, Joseph og Paukeslaget

Ingvald Wahl kommer fra Hammerfest men bor nå i Stavern

Hvilken forbindelse er det mellom komponisten Joseph Haydn og fyrbøteren Ingvald Wahl fra Hammerfest?

Haydn er kjent for sin musikalske humor. Det mest berømte eksempelet er et dundrende paukeslag i Symfoni nr 94 som kalles "Paukeslagsymfonien".

Den starter med en stille voggeviser som spilles to ganger. Så, plutselig, smeller paukene til for full styrke. Det sies at fyrst Esterházy og adelen hadde en tendens til å sovne under de langsomme satsene, og Haydn ville vekke dem opp fra denne irriterende uvanen.

Operation Paukenschlag var også kodeordet på den tyske offensiven som storadmiral Karl Dönitz hadde planlagt mot handelsskip vest i Atlanterhavet. Disse angrepene skulle komme like voldsomt som paukeslaget i Haydns symfoni. I stedet for et slumrende konsertpublikum, var det skipstrafikken langs Amerikas kyst som skulle få den store overraskelsen. Operasjonen startet i januar 1942 og varte frem til juli samme år, og

finnmarkingen Ingvald Wahl som seilte i dette farvannet, var en av dem som bokstavelig talt fikk kjenne paukeslaget på kroppen.

Det nye ved Dönitz's offensiven var at ubåtene hadde seilt over Atlanterhavet og lagt seg i posisjon kloss opptil østkysten av USA hvor de ventet på skipene. Etter det japanske angrepet på Pearl Harbour hadde den amerikanske marinen rettet sin oppmerksomhet mot stillehavsområdet. Det var ikke i deres tanker at tyske ubåter ville våge seg så nær inn mot deres østkyst.

De tyske ubåtene hadde derfor en forholdsvis risikofri oppgave i å finne sine mål, og ubåtmannskapene trodde knapt sine egne øyne. De var vant til harde stormer i den uendelige Atlanteren, og kamp mot den stadig tøffere og slagkraftige Royal Navy. De var sikre på at kysten var mørklagt, men amerikanerne hadde ikke tatt noen forholdsregler. Fyrtårn og fyrskip blinket som vanlig, byene lå badet i lys, ja de kunne til og med se bilene som kjørte langs kystveiene med lyktene tent. Det utrolige var at også skipene langs kysten gikk med tente lanterner, og kaptein Reinhard Hardegen på *U-123* fortalte senere at han kunne manøvrere sin ubåt med tårnet over vann, innimellom losbåter, taubåter og fiskebåter. Det var omtrent som å slippe barn inn i en godtebutikk. 22 torpederinger kunne han loggføre i denne perioden.

De øverstkommanderende for den amerikanske flåten var ikke interessert i å la seg belære av britene, og de avslo derfor i begynnelsen Royal Navys oppfordring om å mørklegge kysten. Prisen for å vende det døve øret til gode råd fra en alliert skulle bli høy – bortimot 500 skip ble senket i Operasjon Paukeslag, og rundt 5000 sjøfolk mistet livet, av dem mange norske.

Vi skulle preges for resten av livet

Om bord i *Hvoslef* hvor Ingvald Wahl var fyrbøter, gikk livet sin vante gang, og den 6. mars 1942 forlot de havnen Sagua la Grande med kurs mot Boston. Og Wahl forteller:

- Alt gikk etter oppskriften de første dagene, og krigens redsler holdt seg på avstand. Både vi og kaptein Arthur Dahl håpet at denne situasjonen skulle vare helt til vi kunne klappe til kai i Boston.

Men det varte ikke så lenge før vi ble dratt inn i hendelser som skulle prege oss for resten av livet.

10. mars var vi kommet på høyde med Cape Hatteras, på den amerikanske østkysten. Det var stille, godt vintervær og god sikt. Da fikk vi vår første solide nærkontakt med ubåtenes herjinger. Vi befant oss plutselig midt inne i et område hvor det drev rundt en hel del vrakgods, og stemningen ombord ble straks spent. Ikke lenge etter oppdaget vi et tankskip som drev rundt - helt forlatt.

Det var brukket på midten - og det sto i sjøen omtrent som en V. Det var ikke noe mannskap å se, verken i sjøen eller i livbåter, og det var ingen av oss som var i tvil om at vi var i et farlig område.

I dypet under oss inntok ubåtene muligens nå sine posisjoner for å sende sine dødelige torpedoer mot oss.

Alle mann hadde redningsvester og gummidraktene i bruk. Men en slik drakt var jo egentlig ikke til så mye hjelp. Skulle vi være så uheldige å få en rift i den, ville vannet trenge inn. I sålene på redningsdraktene var det støpt inn blyplater, og de var bokstavelig talt - "tunge som bly" - så vi ville da synke til bunns. En annen sak var at når vi gikk i konvoi, kunne ikke de andre plukke oss opp, og vi var henvist til å ligge i sjøen til det eventuelt kom et rescueship og reddet oss. Hvis vi hadde flaks.

Tok opp såpen og da smalt det

Jeg kommer aldri til å glemme denne dagen. Alle om bord gikk på tå hev, og vi kastet engstelige blikk utover havet for å se om vi kunne oppdage noe periskop, eller bevegelser som tydet på at en torpedo var i anmarsj.

Jeg hadde nettopp gått av kveldsvakten, og klokka hadde passert åtte på kvelden. Det var mørkt ute, og jeg hadde sett lysene fra fyrtårnene og husene inne på land. Det var nesten utrolig at tyskerne torde å angripe så nær kysten, men det var nettopp det de gjorde.

Jeg sto akterut og hadde akkurat tatt opp såpen for å vaske meg da det smalt. Hele skipet ble gjennomristet som om en mektig jernhammer hadde rammet oss. En voldsom ildsøyle slo inn i restene av rommet, og rammet det venstre beinet mitt.

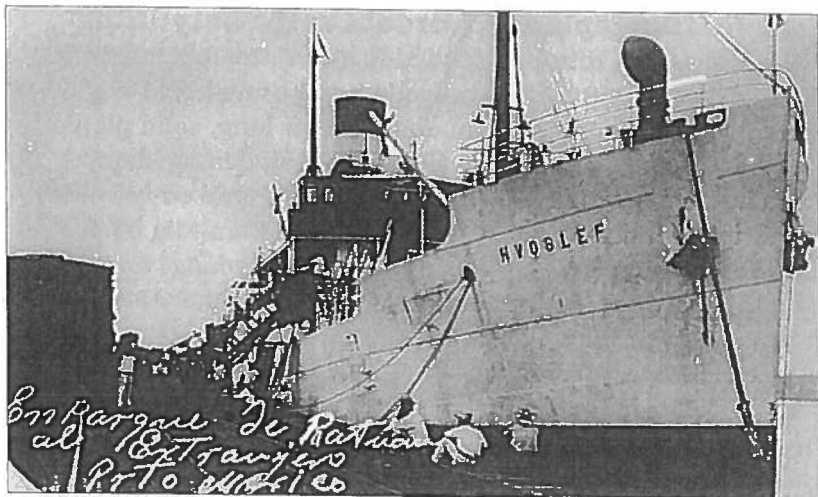
På en eller annen merkelig måte fikk jeg karret meg ut, og hadde da på meg redningsvesten.

Jeg hørte noen skrike at vi var torpedert, før jeg i neste øyeblikk så at skipet under meg raskt begynte å synke. Jeg prøvde å komme meg unna, men ble i stedet trukket med under i dragsuget. Forunderlig nok klarte jeg å bakse meg opp til overflaten igjen. Synet glemmer jeg aldri.

Fortsatt var baugen på *Hvoslef* over vannflata. Nå sto den og pekte rett til værs, som i protest, før den langsomt sank ned i havet og ble borte.

Jeg lå altså og kavet i Atlanterhavet. Det var mørkt rundt meg og kulda beit seg fast i kroppen. Vanligvis var jeg en god svømmer, men nå kjente jeg lammelsen slå inn i hele den venstre siden av kroppen, og det venstre beinet fungerte ikke som det skulle.

Senere fikk jeg vite at det var Kapitanleutnant Otto Ites på *U-94* som hadde avfyrt torpedoene som senket *Hvoslef* i løpet

Hvoslef endte sine dager på Atlanterhavets bunn

av to minutter, og som drepte fire norske og to svenske sjøfolk.

Rundt meg hørte jeg kameratene mine rope om hjelp, mens de forsøkte å holde seg flytende.

Jeg klarte ikke å hjelpe dem, og det er tanker jeg har slitt med siden: Kunne jeg ha hjulpet noen av dem? Hadde de berget livet hvis jeg hadde gjort ting annerledes? Disse vonde tankene kan fortsatt komme og plage meg i seine nattetimer. Det var ikke noe vrakgods å oppdage, men redningsvesten holdt meg flytende. Det er rart med det, men det er utrolig mange ting fra livet som blir kjørt som en film i ekspressfart når du er i livsfare. Plutselig var jeg noen korte sekunder tilbake til oppveksten hjemme i Hammerfest, og minner fra tiden om bord i Telegrafskuta "Tana" flimret forbi, forteller Ingvald.

i stedet ble de begge Ambjørnsen klarte en forsvant.

Da status ble gjort og fem fra besetning redde seg i land. Den ene traff akterbefant meg, mens skipet klarte å lå ombord. De andre

14

Livbåten var ikke en kraftig trøkk ut vi i alt 14 mann Olsen klarte vi ve som mast. Noen lense ut vannet s bordgangene.

I bunnen av båteplattning fikk vi pl jeg å få plassert av livbåten. Det jeg prøvde å besl Heldigvis var det med proviant. Sl av dag, oppdage seilet og årene k mannskaper fra hjelpe oss, fortel på Rehoboth Be

Redningsplanke i ordets rette betydning

Med ett var han tilbake i den kalde sjøen utenfor Delaware Bay, og speidet etter noe vrakgods han kunne holde seg flytende på. Lykkeligvis kom en tre meter lang, solid planke flytende i hans retning. Han klarte å få tak den og klamret seg fast som best han klarte. Det samme gjorde en velvoksen skipsrotte, inntil den ble vippet ut i sjøen. Samtidig hørte han en kjent stemme som ropte ute i mørket ikke langt unna. Ingvald svarte og like etterpå kom kokken Gustav Andersen svømmende.

Nå var de to mann som forsøkte å redde livet på den samme planken. Ikke lenge etter dukket tredjemann opp. Det var Ingvalds fyrbøterkollega og lugarkamerat Arne Nes. Han hadde på seg gummidrakten, men hadde fått en stor flenge i den, slik at drakten var i ferd med å trekke ham under.

I tillegg hadde han fått seg en alvorlig smell i ryggen, og klarte knapt å røre på seg. Heldigvis greide han å holde hodet over vann på grunn av flytevesten.

- I likhet med meg var altså både Arne og Gustav skadet, men ingen av oss vil gi opp håpet om å bli reddet, så vi klamret oss til planken som best vi kunne. Vi forsøkte å muntre hverandre opp, men det var ikke så helt enkelt når du lå både skadet, hjelpeløs og forlatt i Atlanterhavet.

Men som ved et mirakel dukket livbåten fra *Hvoslef* opp. Det var 2. styrmann Harry Olsen som førte livbåten, og han hadde plukket opp tre andre før de fant oss.

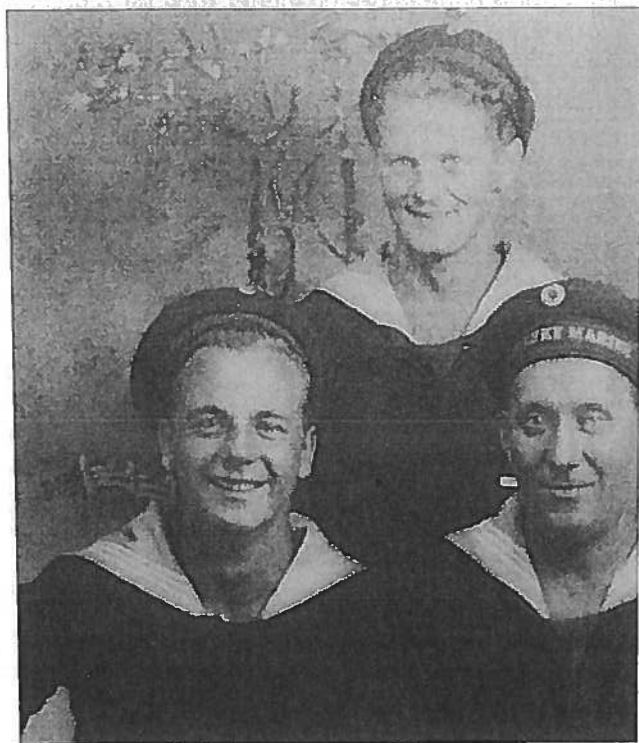
Sammen fortsetter de å søke etter flere overlevende, og de klarer også å berge førstestyrmann Ambjørnsen i siste liten.

Han kan fortelle at han og skipperen hadde forsøkt å frigjøre en redningsflåte som var plassert oppe på bestikktaket, men

Myndighetene ville skjule ubåtangr

Jeg hadde sabla vondt i ryggen også, men jeg tordet det for legene, for jeg var redd for at de da ville ho sykehuset enda lenger. Og det orket jeg ikke. Jeg fort som mulig.

Men det var ikke noen enkel sak, for vi ble passet i kansk politi. Deres oppgave var å sørge for at vi ikke kontakt med journalister. Det ville nemlig være til dersom det kom ut informasjon om at de tyske uberte like utenfor amerikanernes hagegjerde.

Ingvald (til venstre) sammen med to gode kamerater

Kystvakten hadde allerede oppda post i fyrtårnet. Nå ble mannska sykehus for nærmere undersøkel Sammen med de to andre fra "ple sykehuset.

- Og av alle ting ble vi lagt inn på Ingvald med et smil.

Vi hadde heldigvis l

Da legene var ferdig med sine un gende: Gustav Andersen ble først å få sydd sammen de store kutter Hos Arne Nes ble det raskt konst i selve ryggstøtten, og han ble der ned til hoftene.

For min egen del ble det notert ne beinet mitt hadde fire brudd og tr tillegg var det stygt forbrent. Dern seng, med fotbladet "opphengt" ru Der kunne jeg ligge og studere hv brannblæra vokste fra dag til dag. smerter, så var dette beinet god "g de andre.

De fulgte med på utviklingen av "v med stadig nye betegnelser på det Nord-Amerikas største brannblem nettopp godt humør som var med i skelige tiden.

Etter en stund fikk han selskapet humpet de rundt i et forsøkt korsett og Ingvald med stokk "krigsinvalidene" klarte å skrive vasker i en stor skyskraper, gartneri – så lenge det varte. Måtte liksom oppleve noe nytt i restaurantbransjen – i tillegg Fri kost og 27 dollar i uka ved timers lange skift.

Selv om torpedering nå hadde finnmarkingen like lettskremlot seg ikke stoppe i sine planer. Etter hvert klarte han å bli ute to måneder med intensiv sluttvåpen, fra grove kanoner til fram slik at han kunne ta seg over, så begynte treningen. Nå gikk det helt etter planen. I lørdagen da løytnanten fikk marsj. Da skar det seg til opererte foten slo seg skikkelig ble kjørt tilbake til leiren. Ingen, og fikk først en "overfor" denne tjenesten, enda har I neste øyeblikk fikk han god tatt til videre opplærings

Ut i korset

Sammen med åtte andre i midten av februar 1943, fikk sitt nye tjenestested. Enda fortsatte å seile under reise

En dag fikk jeg den skremmende nyheten at legene ville putere den venstre foten min. Men jeg protesterte på det sterkeste. Da ville jeg heller gå rundt med en klumpfot. Og det også. Jeg fikk slippe amputasjon, men har til gjengjeld en skadet fot som minne, etter kaptein Otto Ites torpederesten av livet".

Etter fire uker var brannsårene grodd såpass at foten operert, og deretter ble beinet gipset.

Men endelig kom dagen da gipsen kunne fjernes. Dett blikket var noe jeg hadde både gruet og gledet meg til. Da de fjernet gipsen, og jeg kunne se fotbladet mitt igjen, det som et sjokk for meg.

Det så omtrent ut som en slik stivfrossen hvit fiskepudding jeg hadde sett i disken hos fiskehandleren hjemme i Hønefoss. Det fantes ikke bevegelse i ankelen, så det var helt klart at tiden framover ikke ville bli så enkel som jeg hadde håpet.

En med krykke og en med korsett

En av de første dagene i juli befant Ingvald seg på vei til New York. Endelig hadde han sluppet ut fra sykehuset og han måtte likevel gå til kontroll hos den norske legen Ivar Nygaard som jobbet ved legekantoret for sjøfolk.

Nygaard sendte Ingvald til et rekreasjonshjem utenfor New York. Men den rastløse unggutten synes det var helt bortkastet å bringe tiden der, så det endte med at han kom seg inn i byen igjen og skaffet seg husrom. Han klarte ganske snart å komme seg fra krykkene, og gikk over til å bruke en stokk. Han gikk til sjøs igjen, og da kunne han ikke valse rundt med en stokk så det var om å gjøre å trene seg opp.

Kilder:

Samtale og intervju med Ingvald Wahl

Michelet, Jon: Den siste krigsseileren, Gyldendal Forlag 2007

NRK Radiodokumentaren

Norgesdokumentasjon

Vetlesen, Leif og Wahl, Ingvald: Seilas med døden, Vega Forlag, 2013

<http://www.norgeslexi.com/krigslex/c/c1.html>

www.sjohistorie.no

http://da.wikipedia.org/wiki/Slaget_om_Atlanten_%281939-1945%29

http://no.wikipedia.org/wiki/Joseph_Haydn

http://no.wikipedia.org/wiki/Symfoni_nr._94_%28Haydn%29

http://telemarksbilder.origo.no/-/image_pile/show/29874_bilder?page=9

<http://www.sjohistorie.no/portal/skip/h/1229105581.36>

Foto:

Schjølberg, Oddvar

[Warsailors.com/Bjørn Milde's postcard collection.](http://Warsailors.com/Bjørn_Milde's_postcard_collection)